

INDRE ØSTFOLD
KOMMUNE
- på kornet

Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2021-2025

Du ser det ikke før du tror det!

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	4
1.1 Vold i nære relasjoner	4
1.2 Mål.....	4
1.3 Organisering av arbeidet	4
1.4 Planens virkeperiode	5
2. Voldsforståelse.....	5
2.1 Definisjoner av vold.....	5
2.2 Vold i nære relasjoner	6
2.2.1 Straffeloven.....	6
2.2.2 Istanbulkonvensjonen.....	7
2.2.3 Avvergingsplikt og opplysningsplikt.....	7
2.2.4 Særlig sårbare grupper	7
3. Omfang av vold.....	8
3.1 Nasjonalt.....	8
3.2 Lokalt	9
4. Mål.....	9
4.1 Samfunnsorienterte mål.....	9
4.2 Organisatoriske mål.....	9
4.3 Innbyggerorienterte mål	9
5. Organisering i kommunen og særlig aktuelle samarbeidsaktører.....	10
5.1 Oppvekst Seksjon livsmestring, enhet familiesentral	10
5.2 Oppvekst Seksjon livsmestring, enhet Krisesenter	10
5.3 Oppvekst Seksjon livsmestring, enhet barnevern	10
5.4 Oppvekst Seksjon skole	11
5.5 Oppvekst Seksjon barnehage	11
5.6 Oppvekst Seksjon NAV	11
5.7 Kommunalområde Helse og velferd	11
5.8 Politiet.....	11
5.9 Familievernkontoret	11
Tilbud til voldsutøvere.....	12
7. Tiltaksplan	12

Brukerrettede tiltak	14
Ved mistanke om vold i nære relasjoner	14

Handlingsplan mot vold i nære relasjoner for Indre Østfold kommune 2021-2025

Du ser det ikke før du tror det!

1. Innledning

1.1 Vold i nære relasjoner

Vold i nære relasjoner har et betydelig omfang og er et alvorlig samfunns- og folkehelseproblem. Det er et menneskerettsproblem, et demokratisk problem, et likestillingsproblem, og et kriminalitetsproblem. Vold i nære relasjoner skaper utrygghet, kan medføre helseskader, tap av velferd og begrenser den enkeltes livsutfoldelse og mulighet for aktiv samfunnsdeltakelse. Vold i nære relasjoner er straffbare handlinger i strid med norsk lov og grunnleggende menneskerettigheter (jf. Straffelovens §271-274, Barneloven §30, 3.ledd, Istanbulkonvensjonen og Barnekonvensjonen). I tillegg til de store konsekvensene for den enkelte, har vold i nære relasjoner også store samfunnsøkonomiske kostnader i form av økte behov for hjelpetiltak i skolen, psykisk og fysisk helsehjelp, barneverntiltak samt hjelp fra krisesentertilbud, sosialhjelp og økte behov for politiressurser. En samfunnsøkonomisk analyse fra desember 2012, anslår at vold i nære relasjoner koster det norske samfunnet mellom 4,5 og 6 milliarder kroner årlig¹.

1.2 Mål

Indre Østfold kommune skal arbeide systematisk mot vold i nære relasjoner, og fremme gode tiltak for å forebygge og avdekke vold. Handlingsplanen skal være et arbeidsverktøy for alle ansatte i kommunen. Handlingsplanen skal brukes aktivt og revideres etter to år. Handlingsplanen skal beskrive eksisterende tiltak og rutiner ved mistanke om vold i nære relasjoner, kartlegge behov for nye tiltak og rutiner, og ut fra dette gi anbefalinger om veien videre i arbeidet mot vold i nære relasjoner i kommunen.

1.3 Organisering av arbeidet

Livsløpsutvalget initierte oppstart av handlingsplan mot vold i nære relasjoner i mars 2021. Voldsforebyggende team fikk deretter mandat til å igangsette arbeidet med planen.

Voldsforebyggende team:

Kari Mette Fjell	Enhetsleder Indre Østfold krisesenter
Randi Kulset Engnes	SARA-kontakt Indre Østfold Politistasjon
Cathrine Løes Sørby	Rådgiver Mestringscenteret Oppvekst
Joachim Lie Qazi-Aarud	Avdelingsleder Mottak, barnevernvakt og psykososialt kriseteam
Ardiana Shabani Ibrahim	Minoritetsrådgiver Mysen VGS
Tone Anstensrud	Avdelingsleder Familie og ungdomsteam
Vegard Halvorsen	SLT-koordinator Mestringscenteret Oppvekst

Arbeidet med planen bygger bla. på informasjon, råd og anbefalinger fra Nasjonalt kunnskapscenter om vold og traumatisk stress (NKVTS), RVTS (Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging) og Justis og beredskapsdepartementet med handlingsplanen «Frihet fra vold».

1.4 Planens virkeperiode

Planens virkeperiode er 2021 – 2025. Planen evalueres fortløpende og revideres etter to år. Voldsforebyggende team vil stå for dette arbeidet. Neste revidering foreslås til 3. kvartal 2023.

2. Voldsforståelse

2.1 Definisjoner av vold

Verdens helseorganisasjon, WHO, definerer vold som "forsettlig bruk av, eller trussel om, fysisk makt eller tvang, rettet mot en selv, andre enkeltpersoner, eller en gruppe. For å regnes som vold må handlingen resultere i, eller ha høy sannsynlighet for å resultere i; død, fysisk eller psykisk skade, eller mangelfull utvikling."

WHOs voldsdefinisjon omfatter seksuelle og psykologiske overgrep, og mangel på handling; omsorgssvikt.

En mye brukt definisjon, både i Norge og internasjonalt, er Per Isdals:

"Vold er enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får den personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe den vil."ⁱⁱⁱ

Dette er definisjonen av vold som ligger til grunn i handlingsplanen. I denne ligger det at vold ikke bare er fysisk vold. Det er vanlig å dele vold inn i følgende kategorierⁱⁱⁱ:

Fysisk vold: All vold som innebærer fysisk kontakt - spark, slag, lugging, biting, kloring, fastholding, risting, dytting og kvelertak. Innsperring og isolasjon er også former for fysisk vold.

Psykisk vold: Bruk av ord og stemme som truer, skader, krenker eller kontrollerer andre. Å nedvurdere, være likegyldig til og ydmyke andre er også former for psykisk vold. Eksempler er: «Jeg skal drepe deg», «du er ikke verdt noe», «du er så stygg og feit at ingen kan være glad i deg».

Materiell vold: Knusing, ødeleggelse og kasting av gjenstander, slag i vegger og dører og liknende.

Seksuell vold: Alle former for seksuelle krenkelser. Eksempler er: handlinger eller forsøk på handlinger som innebærer fysisk kontakt som berøring, beføling, slikking, suging, masturbasjon, samleieliknende handlinger, samleie og voldtekt, og handlinger eller forsøk på handlinger uten fysisk kontakt som seksualisert tilsnakk, blotting, fotografering, filming, kinking og fremvisning av pornografi.

Økonomisk vold: Kontroll over andres økonomi; den ene partneren nektes å ha kontroll over egen eller felles økonomi.

Latent vold: Vold som «ligger i lufta», en spesiell stemning før eller etter en voldsepisode.

Vold i oppdragelsesøyemed: Fysisk og psykisk avstraffelse som en del av oppdragelsen for å endre adferden til barn og unge.

Strukturell vold: En form for vold hvor sosiale strukturer eller sosiale institusjoner skader mennesker gjennom å forhindre at deres grunnleggende behov oppfylles.

Digital vold: Trusler og trakassering via meldinger, overvåking og kontroll via mobiltelefon eller sosiale medier, eller stygge meldinger postet på nett. Innbefatter også trusler, trakassering og seksuelle overgrep som følge av kontakt etablert på nett.

Tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlig begrensning av unges frihet^{iv} er også vold. Disse formene for vold er særlig knyttet til opprettholdelse av familiens ære, og har fellesbetegnelsen *æresrelatert vold*. Æresrelatert vold har som kjennetegn at volden oftere utøves av flere personer i familien og anerkjennes av et større kollektiv som nødvendig og riktig. En del av dette nevnes også som sosial kontroll.

Merk at listen er ikke uttømmende, men inneholder en oversikt over de vanligste formene for vold. Det kan være at en opplever eller er vitne til andre typer vold enn det som er listet opp her. Ulike former for vold kan både gripe over i hverandre og opptre samtidig i et voldelig forhold.

2.2 Vold i nære relasjoner

2.2.1 Straffeloven

I straffelovens § 282, den såkalte familievoldsparagrafen defineres paragrafens virkeområde som: den siktedes tidligere eller nåværende ektefelle eller samboer, den siktedes slektning i rett nedstigende linje eller tidligere eller nåværende ektefelles eller samboers slektning i rett nedstigende linje, den siktedes slektning i rett oppstigende linje, noen i vedkommende husstand eller noen som den siktede har i sin omsorg^v.

Denne forståelsen av nære relasjoner er altså primært avgrenset til den vanlige kjernefamilien og rett nedadgående eller oppadgående slektslinjer, men kan også omfatte personer som inngår i husstanden eller som vedkommende har et emosjonelt eller familiært forhold til.

Straffelovens § 282 er mest brukt, men andre paragrafer er også aktuelle;

Vold straffelovens §271-274 (§271 kroppskrenkelse, §272 grov kroppskrenkelse, §273 kroppsskade og §274 er grov kroppsskade), mishandling fysisk/psykisk §219, skremmende plagsom oppførsel §266, brudd på besøksforbud §168, drap §275, tvang §251 og straffelovens kapittel 26 seksualforbrytelser.

Tvangsekteskap og kjønnslemlestelse er vold i nære relasjoner. Volden kan utøves av flere personer enn de som faller inn under straffelovens definisjon, fordi denne typen vold ofte skjer i en storfamiliekontekst. Dette inkluderes også i denne planen.

2.2.2 Istanbulkonvensjonen

Europarådets konvensjon om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner kalles også for Istanbulkonvensjonen. Denne ble ratifisert i Norge mai 2017. Konvensjonen er juridisk forpliktende for alle medlemsland. Istanbulkonvensjonens tre hovedpunkter er forebygging av vold, beskyttelse av ofre samt straffeforfølgelse av gjerningsmenn^{vi}.

Den skal videre utforme et helhetlig rammeverk, politikk og tiltak for å gi vern og hjelp til alle som er offer for vold mot kvinner og vold i nære relasjoner.

2.2.3 Avvergingsplikt og opplysningsplikt

Avvergingsplikt innebærer at alle samfunnets borgere har plikt til å hindre at straffbare handlinger eller konsekvenser av denne blir begått. Dette følger av straffeloven §196. Plikten gjelder der det står som sikkert eller mest sannsynlig at handlingen er eller vil bli begått, og det fortsatt vurderes at det er mulig å avverge handlingen. Avvergingsplikten går foran taushetsplikten for alle offentlig ansatte, og gjelder straffbare handlinger som nevnt i lovteksten. Brudd på avvergingsplikten kan straffes med bot eller fengsel inntil 1 år^{vii}. Det anbefales å ta kontakt direkte med politiet og drøfte saken dersom en mistenker at en kriminell handling som nevnt i lovteksten er på vei til å skje. Det vises til tiltakskortene som ligger vedlagt, for konkrete handlinger.

Opplysningsplikten følger av barnevernloven §6-4. Den gjelder for alle som arbeider i offentlige instanser eller tjenester, samt for organisasjoner og private som utfører arbeid eller tjenester for stat, fylkeskommune eller kommune. Opplysningsplikten er et selvstendig og personlig ansvar. Opplysningsplikten betyr at en plikter å melde ifra til den kommunale barneverntjenesten av eget initiativ når man har grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet, utsatt for andre former for alvorlig omsorgssvikt, eller når et barn har vist vedvarende alvorlige atferdsvansker. Plikten gjelder også ved pålegg fra barneverntjenesten eller fylkesnemnda^{viii}.

Både opplysningsplikten og avvergelsesplikten går foran den lovpålagte taushetsplikten.

2.2.4 Særlig sårbare grupper

Barn og unge er en sårbar gruppe, da de er avhengige av trygge omsorgspersoner. Når omsorgspersoner svikter blir gruppen særlig sårbar. De har også langt mindre forutsetninger for å beskytte seg mot vold enn voksne personer^{ix}. NKVTS oppgir at 6% barn har blitt utsatt for grov vold fra sine foreldre. I Indre Østfold vil dette si over 500 barn. 8% barn har erfart vold mellom foreldre. I Indre Østfold vil dette si 750 barn. Barn som utsettes for vold fra foreldre har markant økt risiko for å utsettes for vold fra jevnaldrende (Mossige&Stefansen2007). Personer som er utsatt for vold som barn er i større grad utsatt for vold og overgrep også i voksen alder.

Kvinner og jenter med minoritetsbakgrunn har i en del tilfeller et begrenset nettverk i Norge, og mange er økonomisk og sosialt avhengige av mann og øvrig familie. Da kan terskelen for å be om hjelp bli høy og det er vanskelig å bryte med voldsutøver(ne) i de tilfellene det er nødvendig^x.

Vold mot eldre er et stort samfunnsproblem som i stor grad er skjult. WHO fastslår at ca. 4-6 % av personer over 65 år daglig utsettes for vold og overgrep. For Indre Østfold vil det si 350-520 personer. Det kan være vanskelig for de å be om hjelp utenfra på grunn av at de ofte har et sterkt

bånd til utøveren og i tillegg er avhengig av hjelpen de får. Volden kan skje i hjemmet, på institusjon, sykehus, eller andre arenaer. Dermed kan det være vanskelig for utenforstående å se samt avdekke volden^{xi}.

Mennesker med nedsatt funksjonsevne er en gruppe som ofte er særlig avhengige av sine omsorgspersoner. Det er også mange i denne gruppa som mangler språk eller har begrenset språk. Noen bor på institusjon, i omsorgsbolig eller er mer isolert fra samfunnet, som kan gjøre det vanskelig for folk utenfor å se eller forstå hva som skjer. Det kan derfor være svært vanskelig for den som blir utsatt å be om hjelp, både på grunn av maktforskjellen, men også fordi de kan bli utsatt for vold av andre beboere^{xii}.

Rusavhengige lever i et miljø der de ofte utsettes for vold. Det er også lett å bli for fokusert på rusavhengigheten, slik at andre problemer, for eksempel vold, i mindre grad blir oppdaget og behandlet tilfredsstillende.

Psykisk syke kan oftere enn andre være avhengige av velferdsytelser. Psykisk sykdom kan også være en konsekvens av å bli utsatt for vold^{xiii}.

3. Omfang av vold

3.1 Nasjonalt

Omfanget av vold er vanskelig å anslå, og det er store mørketall. Tall fra krisesenter og politi kan kun gi en indikasjon på omfanget.

Først i 2006 ble det først mulig å anmelde mishandling i familieforhold. Tall fra SSB tilsier at politiet registrerte 2 894 kvinner og 1 663 menn som utsatt for vold i nære relasjoner i 2016. 2 av 3 utsatte for mishandling i nære relasjoner er kvinner. Siden 2006 har antall anmeldelser av vold i nære relasjoner og antallet utsatte økt. Tallene har fortsatt å vokse, og i 2016 var det 4 450 personer som var utsatt for vold i nære relasjoner. Tallene for barn og unge i alderen 0-19 år har nesten tredoblet seg siden 2010 til opp imot 3 000 (SSB, 2017). Trenden med et stadig økende antall barn og unge registrert som ofre for mishandling i nære relasjoner fortsetter dermed i 2016^{xiv}.

Det kan stilles spørsmål om tidligere mørketall avdekkes, eller om det er en faktisk økning.

Det finnes ingen nasjonal statistikk over gjennomførte tvangsekteskap i Norge. Sakene registreres ulike steder i hjelpeapparatet. I 2016 veiledet Kompetanseteamet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse hjelpeapparatet i 123 saker som omhandlet gjennomførte tvangsekteskap. I tillegg veiledet Kompetanseteamet i 139 saker hvor hovedbekymringen var frykt for tvangsekteskap. I Norge er det stor usikkerhet knyttet til omfanget av kjønnslemlestelse. I 2014 ble det utført en analyse som anslår at drøyt 17 000 kvinner og jenter i Norge ble kjønnslemlestet før de kom til landet^{xv}.

Det bor årlig ca. 60 kvinner og 50 barn på Indre Østfold Krisesenter. I ca. 30% av sakene er det offentlig påtale, ca. 30% har tilknytning til arbeidslivet. Når det gjelder antall kvinner som flytter tilbake til voldsutøver, er denne andelen lav, ca. 10%, og noe under landsgjennomsnittet.

3.2 Lokalt

Ansatte i hjelpetjenester for barn, unge og familier melder om flere saker knyttet til vold i nære relasjoner, i familier i Indre Østfold. Dette dreier seg om alle samfunnslag og tilhørighet. I 2020 kom det inn 1018 bekymringsmeldinger til barnevernet. 193 av meldingene omhandler vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep. Bekymringsmeldingene inneholder ofte bekymring for flere forhold, slik at antallet meldinger som omhandler vold, kan være høyere.

Politiet bruker betegnelsen *familievold* i saker som omhandler vold i nære relasjoner. Politiet i Indre Østfold opplyser at det det var 119 voldssaker i Indre Østfold i 2020. I 2020 er det registrert 28 straffesaker innenfor alle kodene som omfatter "mishandling i nære relasjoner". Tilsvarende tall for 2019 er 2 saker. Det foreligger noen kriterier for at et forhold skal omfattes av mishandlingsparagrafene framfor øvrige voldsparagrafer. Vurderingene tas utfra alvorligheten av volden, og/eller at det er gjentatt.

I følge NKVTS oppgir 5% (like mange kvinner og menn) oppgir at de i oppveksten har vært utsatt for alvorlig vold av foreldre. I Indre Østfold vil det si 1800 personer over 16 år.

9% kvinner og 2% menn oppgir å ha blitt utsatt for alvorlig fysisk vold fra partner. I Indre Østfold vil dette i såfall si 1600 kvinner og 350 menn.

4. Mål

4.1 Samfunnsorienterte mål

På et overordnet nivå er det et mål at gode forebyggende tiltak medfører at det ikke utøves vold i nære relasjoner i Indre Østfold. Vold i nære relasjoner er alvorlig og uakseptabelt. **Man må tro at vold skjer før man kan se det.** Vi ønsker at Indre Østfolds innbyggere og tjenesteutøvere skal tro at vold faktisk kan finne sted i vårt lokalsamfunn, i vårt nærmiljø. Bare slik kan vi se når det skjer og dermed også forebygge og unngå det.

4.2 Organisatoriske mål

Kommunalområdene i Indre Østfold kommune skal ha tydelige rutiner på arbeid knyttet til vold i nære relasjoner. Disse skal gjøres kjent hos de ansatte, og være en del av opplæringen for nyansatte. Ledere i aktuelle seksjoner, enheter og avdelinger skal bidra med å iverksette handlingsplanen i sine tjenester. Alle skal ha tiltakskort som beskriver fremgangsmåte ved mistanke eller bekymring for vold i nære relasjoner, der en også finner kontaktinformasjon til øvrig hjelpeapparat. Indre Østfold kommune jobber med en tverrfaglig kompetanseutviklingsplan for kommunalområde oppvekst. Et av satsningsområdene her er kompetanseheving knyttet til forebygging, avdekking/identifisering og håndtering av vold i nære relasjoner.

Ulike instanser i kommunen må samhandle/samordne godt og innsatsen bør legges på lavest mulig nivå. Taushetsplikten skal ikke være til hinder for godt samarbeid.

4.3 Innbyggerorienterte mål

Innbyggere som lever med vold eller har opplevd vold i nære relasjoner skal oppleve at de møter et kompetent hjelpeapparat. De skal vite hvor de kan henvende seg for å få den hjelpen de trenger. Hjelpen skal være tilpasset utfra hva som er behov, med koordinert og samordnet innsats. Det skal finnes informasjon på kommunens hjemmeside med kontaktinformasjon til relevante hjelpeinstanser.

5. Organisering i kommunen og særlig aktuelle samarbeidsaktører

5.1 Oppvekst Seksjon livsmestring, enhet familiesentral

Familiesentral følger barn fra svangerskap og gjennom hele skoleløpet. HFU (Helsestasjon for ungdom) er et tillegg til skolehelsetjenesten, og er et gratis helsetilbud for ungdom opp til 23 år. I tillegg til Helsestasjon og skolehelsetjenesten er avd. Familie- og Ungdomsteam en del av Familiesentralen.

På Helsestasjonen gis det informasjon og veiledning om forelderrollen, samspill med barn og vold, overgrep og omsorgssvikt tematiseres. Det forebyggende arbeidet legges stor vekt på, og helsesykepleier tilbyr hjemmebesøk til alle nyfødte. Jordmor kartlegger systematisk om den gravide blir utsatt for vold.

Skolehelsetjenesten har søkelys på vold i nære relasjoner ved skolestartundersøkelse, 3.trinn v høyde/vekt samt undervisning til 1. / 2. trinns elever. Helsesykepleierne har også fokus på dette i individuelle samtaler, kartlegginger.

Familie- og ungdomsteamet har mye kunnskap om vold og overgrep hos barn og unge, og det er et tema som tas opp i samtaler. Avdelingen er et psykisk helsetilbud for barn og unge opp til 18 år, og det gis råd og veiledning til foreldre. I tillegg jobber ungdomsteamet oppsøkende på skolens arena og i nærmiljøet. Dette er et viktig tilbud for å fange opp barn/ungdom som er i risiko for skjevutvikling og de ungdommene som ikke selv oppsøker hjelp. Ungdomsteamet jobber og opp mot SLT og politi hvor fokuset er kriminalitetsforebyggende arbeid, bl.a. fange opp trender i ungdomsmiljøet og forebygge skjevutvikling.

5.2 Oppvekst Seksjon livsmestring, enhet Krisesenter

Krisesenteret tilbyr et trygt, midlertidig botilbud i en akutfase og fungerer ofte som en støttespiller i en reetableringsfase. I tillegg finnes det et dagtilbud hvor de tilbyr samtaler, nettverksgrupper, støtte og veiledning. Krisesenteret har også en viktig rolle i å avverge og forebygge vold. I arbeidet på krisesenteret legges det vekt på stabilisering, og det finnes både et sanserom og en sansehage. Botiden er tilpasset den enkelte families behov for beskyttelse og behov for stabilisering for å forhindre nye voldshendelser. Krisesenteret innehar mye kompetanse på vold i nære relasjoner, og har tilbud om kurs for ansatte i kommunen og frivillige organisasjoner. Det er også mulig å drøfte konkrete saker. Krisesenteret er sentrale i Kommunalområde Oppvekst sin tverrfaglige kompetanseheving, i forebygging og håndtering av vold i nære relasjoner.

5.3 Oppvekst Seksjon livsmestring, enhet barnevern

Er en del av Kommunalområde Oppvekst sin tverrfaglige kompetanseheving, i forebygging og håndtering av vold i nære relasjoner. Barneverntjenesten har et særlig ansvar knyttet til arbeid med vold i nære relasjoner i saker hvor barn berøres. Tjenesten har egne rutiner som benyttes i arbeidet ved mottak av bekymringsmeldinger om vold.

Tjenesten har et stort søkelys på temaet vold og kurses jevnlig rundt ulike temaer innenfor vold i nære relasjoner. Barneverntjenesten skal som hovedregel snakke med barnet først i saker der barn er utsatt for eller vitne til vold. Bakgrunnen for dette er at barna skal få fortelle fritt og uten påvirkning fra foreldre om deres livssituasjon og opplevelser. Barneverntjenesten samarbeider tett med politiet, krisesenteret og Statens barnehus i saker om vold. Barneverntjenesten består blant annet av familieveiledere som jobber med endringsrettede og kompenserende tiltak.

5.4 Oppvekst Seksjon skole

Er en del av Kommunalområde Oppvekst sin tverrfaglige kompetanseheving, i forebygging og håndtering av vold i nære relasjoner. Skolene følger retningslinjene i tiltakskortene.

5.5 Oppvekst Seksjon barnehage

Er en del av Kommunalområde Oppvekst sin tverrfaglige kompetanseheving, i forebygging og håndtering av vold i nære relasjoner. Barnehagene følger retningslinjene i tiltakskortene.

5.6 Oppvekst Seksjon NAV

Er en del av Kommunalområde Oppvekst sin tverrfaglige kompetanseheving, i forebygging og håndtering av vold i nære relasjoner. NAV Indre Østfold har flere brukersamtaler årlig hvor de mistenker eller avdekker vold i nære relasjoner. Dersom NAV er første instans som en innbygger er i kontakt med, bistår NAV med å kontakte andre nødvendige instanser som for eksempel krisesenter, barnevern, politi eller fastlege. Det samme gjelder der det er behov for å koble på flere instanser underveis. NAV har en egen landsomfattende veileder «Vold i nære relasjoner og menneskehandel» tilgjengelig for alle ansatte i NAV. NAV Indre Østfold har søkelys på temaet vold i nære relasjoner, og kontoret har ansatte med videreutdanning i vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep. NAV Indre Østfold har også egne ansatte som følger opp brukere som lever på kode og hemmelig adresse i henhold til regelverk.

5.7 Kommunalområde Helse og velferd

Psykisk helse tilbyr både individuelle behandlings- og oppfølgingsløp, og ulike gruppebehandlingstilbud (kurs i mestring av Depresjon, kurs i mestring av belastning, livsstyrketrening, hverdagsglede, sosial angstgruppe, panikkangstgruppe og billedterapi). Henvendelser kommer som egen søknad, eller via andre kommunale tjenester, og som henvisning fra fastleger og spesialisthelsetjeneste. Henvisningsårsak og problematikk er ofte sammensatt, og kan blant annet inneholde erfaringer med vold og trusler, enten som offer, vitne eller voldsutøver. I samarbeid med bruker og eventuelle nærpersoner og samarbeidspartnere avklares det hvilke tiltak som skal settes inn.

5.8 Politiet

Et av de viktigste verktøyene politiet bruker ved risikovurdering i saker med partnervold er SARA. Indre Østfold politistasjon har en egen SARA kontaktperson som kan bistå i spørsmål knyttet til sikkerhet. Kursing i vold inngår i i videreutdanning både for forebyggere og etterforskere, slik at politiet skal ha nødvendig kunnskap for å håndtere vold i nære relasjoner. Politiet kan også sette inn tiltak for å forebygge ny vold og samarbeider med andre instanser for å sikre den utsatte; kontaktforbud/besøksforbud, voldsalarm/omvendt voldsalarm, varetekt.

5.9 Familievernkontoret

Familievernkontorene gir gratis hjelp og råd til par og familier som opplever vansker, konflikter eller kriser. Familievernet arbeider blant annet med sinne- og voldsproblematikk. Enkelte kontorer har individuelle tilbud til utsatte for vold og/eller utøvere av vold.

En kan selv ta kontakt med nærmeste familievernkontor for å bestille time eller få mer informasjon om hva familievernet kan hjelpe med. Når pågangen er stor, vil familier med barn bli prioritert. Tilbudene ved familievernkontorene varierer, og kan omfatte:

- parterapi, familieterapi
- sinnemestringskurs og sinnemestringsveiledning for foreldre
- mekling ved separasjon og samlivsbrudd, hjelp til foreldresamarbeid og samvær
- foreldreveilednings- og ulike samlivsprogrammer

Tilbud til voldsutøvere

Den som utøver vold, er også i stort behov av hjelp og informasjon om hvor det er mulig å få hjelp. Alternativ til vold (ATV) har 13 kontorer i Norge, med behandlingstilbud for utøvere av vold i nære relasjoner, egnet for både kvinner og menn. Dette finnes dessverre ikke i Indre Østfold, men Familievernkontoret i Indre Østfold kan henvise brukere til sinnemestringskurs. Voldsutøvere anbefales også å ta kontakt med enten fastlege, NAV, helsestasjon, psykisk helseteam for å bli henvist videre til Familievernkontoret (Per Isdal opplegg).

7. Tiltaksplan

Kommunale tiltak

Kommunale tiltak		
Tiltak	Ansvar	Tid
Tiltak 1 Etablere en voldsforebyggende koordinator i kommunen Gi koordineringsansvar for arbeidet med vold i nære relasjoner innenfor eksisterende rammer.	Oppvekst	2022
Tiltak 2 Etablere et voldsforebyggende team i kommunen	SLT koordinator	2021
Tiltak 3 Etablere «hurtigspor» med NAV. Hurtig samordning med NAV der det er behov for rask økonomisk støtte/rådgivning til de som er utsatt for vold i nære relasjoner	Oppvekst	2021-2022
Tiltak 4 Følge opp handlingsplanen for forebygging og håndtering av vold i nære relasjoner	Voldsforebyggende team	2021-2025
Tiltak 5 Ferdigstille tiltakskort Tiltakskort barn: ferdig 2. kvartal 2021 Tiltakskort voksne: ferdigstilles 1. kvartal 2022	Voldsforebyggende team	2021-2022

Tiltak 6 Evaluerer og iverksetter rutiner mot kjønnslemlestelse, tvangsekteskap og negativ sosial kontroll	Voldsforebyggende team i samråd med ledere i oppvekst og helse	2022
Tiltak 7 Kompetanseheving. Opplæring i bruk av tiltakskort barn/unge. For alle ansatte i oppvekst	Arbeidsgruppe, tverrfaglig kompetanseplan oppvekst	2021
Tiltak 8 Tiltakskortene. Gjøre tiltakskortene tilgjengelige på kommunens hjemmesider	Voldsforebyggende team/kommunikasjonsavdeling	2021-2022
Tiltak 9 Kompetansehevende tiltak. Fysiske samlinger og digitale løsninger/ video, mm	Arbeidsgruppe, tverrfaglig kompetanseplan oppvekst og voldsforebyggende team	2021-2022
Tiltak 10 Opplæring for ansatte i grunnskolen. Avvergingsplikt/opplysningsplikt	Indre Østfold Krisesenter i samarbeid med aktuelle ressurspersoner i kommunalområde oppvekst	2021-2022
Tiltak 11 Utredning etablering til, og søke om midler til opprettelse av et SMISO senter (https://dinutvei.no/seksuelle-overgrep/hva-er-smiso-incest/)	Voldsforebyggende team og Krisesenteret	2022-2025
Tiltak 12 Inkludere arbeidet mot vold i nære relasjoner i helhetlig kriseberedskap Ref. Regjeringens handlingsplan punkt 75 ber kommunene om å inkludere vold i nære relasjoner i beredskapsplaner, handlingsplaner og kommunikasjonsplaner i krisesituasjoner	Kommuneledelse sammen med voldsforebyggende team	2022-2025

Brukerrettede tiltak

Brukerrettede tiltak		
Tiltak	Ansvar	Tidsramme
Tiltak 13 Informasjon om vold i nære relasjoner til elever. «Se meg, forstå meg». 6 og 9 trinn	Indre Østfold Krisesenter i samarbeid med aktuelle ressurspersoner i kommunalområde oppvekst	2021-2025
Tiltak 14 Legge ut informasjon. Legge ut relevant informasjon om vold i nære relasjoner på kommunens hjemmesider. Om f.eks. dinutvei.no, krisesenter, tiltakskort etc.	Voldsforebyggende team og kommunikasjonsavdeling	2022-2023
Tiltak 15 Informasjon til barn i barnehage, 7. klasse på mellomtrinnet og russ på VGS. Kompetanseheving hos ansatte og foreldreinformasjon. Ulike program vurderes. ÆEMÆ er et godt eksempel. https://xn--em-0iac.no/	Ledelse i oppvekst sammen med voldsforebyggende team	2022-2025
Tiltak 16 Vold mot voksne og spesielt utsatte Utredningstiltak som skal bidra til å forhindre, avdekke og håndtere vold og overgrep mot voksne mennesker som i liten eller ingen grad er i stand til å beskytte seg selv. TryggEst nevnes som godt eksempel. https://bufdir.no/vold/tryggest/	Ledelse oppvekst og helse sammen med voldsforebyggende team	2022-2025

Ved mistanke om vold i nære relasjoner

Ved mistanke om vold i nære relasjoner mot barn eller voksne finnes det tips og råd i tiltakskortene. Det er to forskjellige; for barn og voksne. Der står om hva man kan se og spørre etter samt hva man gjør med informasjonen. På begge tiltakskortene står relevante telefonnummer i Indre Østfold kommune. Representanter fra voldsforebyggende team kan også være behjelpelig med å lose den ansatte videre til riktig instans for råd- og veiledning. RVTS har på oppdrag av regjeringen nylig laget en opplæringsplattform når det gjelder å snakke med barn om vold og seksuelle overgrep – www.snakkemedbarn.no.

Barneverntjenesten/Barnevernvakten kan kontaktes for råd og veiledning knyttet til hvordan gjennomføre samtaler med barn om vold. Vakttelefonen **98901100** er døgnåpen.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/2dda3b36640d4dfbbac11598a1dc792/209755-jd-frihetfravold-web.pdf>

ⁱ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/handlingsplan-mot-vold-i-nare-relasjoner/id669093/>

ⁱⁱ <https://dinutvei.no/om-vold/241-definisjoner-av-vold>

ⁱⁱⁱ <https://dinutvei.no/om-vold/244-ulike-former-for-vold>

^{iv} http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Handlingsplaner/Handlingsplan_2013_web_enkeltsider.pdf

^v http://lovdata.no/dokument/NL/lov/1902-05-22-10/KAPITTEL_2-13#§219

^{vi} <https://rm.coe.int/168047a36f>

^{vii} https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28/KAPITTEL_2-5#KAPITTEL_2-5

^{viii} https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bld/bro/2006/0003/ddd/pdfv/270272-web_opplysn.pdf

^{ix} <https://www.regjeringen.no/contentassets/16a289eae1a140ab8766c0c02559269e/handlingsplanjdweb.pdf>

^x <https://dinutvei.no/om-vold/299-innvandrer-og-flyktningebakgrunn>

^{xi} <https://dinutvei.no/om-vold/268-vold-mot-eldre>

^{xii} <https://dinutvei.no/om-vold/359-nedsatt-funksjonsevne-og-utviklingshemming>

^{xiii} http://www.regjeringen.no/pages/38428833/Hplan-2014-2017_Et-liv-uten-vold.pdf

^{xiv} https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Kjonnsligestilling/Vold_og_kjonn/Relasjoner_utover_og_utsatt/Vold_og_overgrep_i_nare_relasjoner/

<https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/sammen-om-mestring-lokalt-psykisk-helsearbeid-og-rusarbeid-for-voksne>

^{xv} https://www.bufdir.no/vold/Tvangsekteskap_og_aresrelatert_vold/Kunnskap_og_ressurser/

Oversikt over lenker, vedlegg

- Håndbok for håndtering av saker om negativ sosial kontroll, tvangsekteskap, barneekteskap og æresrelatert vold

https://www.imdi.no/contentassets/46c82cd8b0884af0a9e0a8277e2d5a4d/handbok_handtering_negativ_sosial_kontroll2019.pdf

- Tiltakskort barn

- Tiltakskort voksne

- Vista Analyse AS Rapport nummer 2012/41. Samfunnsøkonomiske kostnader av vold i nære relasjoner.

<https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/jd/ingressbilder/rapporter/voldsmaling2012.pdf?id=2331198>